

Handläggare
Kommunstyrelseförvaltningen
Linda Darforth
Kommunjurist
08-578 292 41
linda.darforth@tyreso.se

Handlingstyp
Tjänsteskrivelse

Datum
2021-02-19

Sida
1 (5)
Diarienummer
2020/KS 0312 001

Mottagare
Kommunledningsutskottet

Initiativ från ledamot om att skapa möjlighet för hemleverans av alkohol från restauranger

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till kommunledningsutskottet för beslut i kommunstyrelsen

- Ledamotsinitiativet att föra vidare förslag till Södertörns Miljö- och Hälsoskyddsförbund för beslut om att ge restauranger tillstånd till hemleverans av alkohol i samband med matbeställning avslås.

Kommunstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Kommundirektör

Elin Waltersson
Chef stöd- och servicekontoret

Sammanfattning

Per Carlberg, Sverigedemokraterna Tyresö, vill genom ett ledamotsinitiativ skapa förutsättningar för hemleverans av alkohol från restauranger i samband med hembeställning av mat. Handel med alkohol regleras genom alkohollagen (2010:1622) som redan idag ger möjlighet till sådan hemleverans genom stadigvarande serveringstillstånd för cateringverksamhet. Ett sådant serveringstillstånd innebär dock att den serveringsansvarige måste tillse att övriga bestämmelser som reglerar cateringverksamhet efterföljs, såsom kontroll över att ingen underårig serveras alkohol, att serveringen sker med måttfullhet och att störningar på grund av oordning och onykterhet undviks. Eftersom kommunen inte kan utöva tillsyn i enskilda hem blir det den serveringsansvarige som blir garant för att alkohollagens regler efterföljs. Det bedöms inte vara möjligt att leverera alkohol tillsammans med matbeställning där alkoholen avlämnas utan kontroll över hur serveringen sker. Ett beslut om en sådan möjlighet skulle vara i strid med detaljistmonopolet som är

förbehållet Systembolaget. Förvaltningen föreslår därför att kommunledningsutskottet föreslår kommunstyrelsen att ledamotsinitiativet avslås.

Beskrivning av ärendet

Inledning och bakgrund

Sverigedemokraterna Tyresö, genom ledamot och gruppleddare Per Carlberg, vill genom ett ledamotsinitiativ skapa förutsättningar för hemleverans av alkohol från restauranger i samband med hembeställning av mat. I ledamotsinitiativet anför bl.a. att många krögare runt om i landet och förmodligen också på Södertörn och i Tyresö upplever en mycket svår tid under rådande Covid-19 pandemi. Enligt ledamotsinitiativet har flera kommuner runt om i Sverige fått upp ögonen för detta och infört tillfälligt tillstånd för restauranger att leverera alkohol hem till kunderna i samband med beställning av mat.

Sverigedemokraterna anför vidare att de är medvetna om att utskänkningstillstånd hanteras via Södertörns Miljö- och Hälsoskyddsförbund och därför är förslaget att Tyresö kommun för detta förslag vidare för beslut till Södertörns Miljö- och Hälsoskyddsförbund ("SMOHF").

Rättslig reglering och laglig grund för försäljning av alkohol i Sverige

Alkohol som vara skiljer sig från många andra varor eftersom all handel med alkoholdrycker och alkoholdrycksliknande preparat, oavsett om det handlar om detaljhandel, servering eller partihandel, regleras av alkohollagen (2010:1622) ("AL")¹. AL är avsedd att vara en skyddslagstiftning och är utformad för att begränsa de medicinska och sociala skador som alkohol kan orsaka. En utgångspunkt i den svenska alkoholpolitiken är att skyddet för människors hälsa bör gå före företagsekonomiska och näringspolitiska intressen. Detta är något som kommuner och övriga myndigheter måste beakta i sin tillämpning av lagen.

Redan i dag möjliggörs för restauranger att ansöka om tillstånd till hemleverans av alkohol i samband med matbeställning med stöd av den reglering som finns om cateringverksamhet i AL². En restauratör som har meddelats ett stadigvarande serveringstillstånd för cateringverksamhet har rätt att servera färdiglagad mat och alkoholdrycker till slutna sällskap som sker antingen i en för tillfället hyrd lokal eller i ett enskilt hem. En sådan servering måste ske i enlighet med övriga tillämpliga bestämmelser i AL.

¹ Se 1 kap. 11 § andra stycket AL

² Se 8 kap. 4 § AL

Vid catering i hemmet torde beställningen av catering vara tillräcklig för att visa att tillståndshavaren disponerar den del i hemmet där servering ska ske. Någon dispositionsrätt i egentlig mening kan det av naturliga skäl inte vara fråga om vid servering i någons hem. Tidigare var detta inte möjligt utan cateringföretagaren var tvungen att söka serveringstillstånd för varje enskilt tillfälle, något som var både dyrt och omständligt. För att förenkla för cateringföretag möjliggjorde därför lagstiftaren för den som bedriver cateringverksamhet att söka ett stadigvarande tillstånd för cateringverksamheter³.

En tillståndshavare eller serveringsansvarig person är skyldig att ha tillsyn över serveringen och vara närvarande i det enskilda hemmet under hela den tid som serveringen av den tillhandahållna alkoholen sker. Serveringen får bedrivas inom den serveringstid som kommunen har meddelat inom ramen för tillståndet, exempelvis mellan kl. 11.00 – 01.00. Vidare behöver den serveringsansvarige ha kontroll över vilka gäster som får tillgång till alkoholen så att ingen underårig serveras. Likaså behöver den serveringsansvarige tillse att serveringen sker med måttfullhet och att störningar på grund av oordning och onykterhet undviks.⁴ På detta sätt anses den serveringsansvarige bli en garant för att serveringen sker i enlighet med AL. När det gäller catering i ett enskilt hem så krävs inte, såsom vid servering på lokal, att lokalen/serveringsstället ska vara lämplig ur brandsäkerhetssynpunkt och det är inte heller möjligt för kommunen att utöva tillsyn i enskilda hem.⁵

I enlighet med 5 kap. 1-2 §§ AL är det endast ett detaljhandelsbolag, d.v.s. Systembolaget, som får bedriva detaljhandel med alkohol. Således föreligger ett statligt handelsmonopol i detta avseende.

När det gäller servering är det kommunerna och Polismyndigheten som utövar den direkta och omedelbara tillsynen när det gäller servering av alkohol och alkoholdrycksliknande preparat, vilket framgår av 9 kap. 2 § AL.

Förvaltningens bedömning och förslag till beslut

Förvaltningen gör bedömningen att det redan genom befintlig lagstiftning finns möjligheter för restauratörer att leverera alkohol i samband med matbeställning vilket kan ske med stöd av ett tillstånd för cateringverksamhet. Skulle en restauratör leverera alkohol tillsammans med matbeställning och endast avlämna alkoholen vid dörren till ett enskilt hem (eller lokal), är detta att jämställa med detaljhandel som är förbehållen Systembolaget med dess monopolställning. En jämförelse kan göras med vanliga livsmedelsdetaljister

³ Prop. 2009:10:125 s. 100 ff.

⁴ Se 3 kap. 7-8 §§ och 8 kap. 20 § AL

⁵ Se prop. 2009/10:125 s. 170 och s. 101

som inte har möjlighet att i samband med livsmedelsleverans också sälja och leverera alkohol eftersom lagstöd för detta saknas. Det är inte möjligt att endast genom att avlämna en alkoholleverans upprätthålla bl.a. kravet på att ha en serveringsansvarig person på plats under hela den tid som serveringen pågår i någons hem för att säkerställa efterlevnaden av AL. Något som blir särskilt viktigt eftersom kommunen i egenskap av tillsynsmyndighet inte har möjlighet att utöva tillsyn i ett enskilt hem.

Förvaltningen gör bedömningen att det inte är möjligt för kommunen, eller SMOHF som handhar frågor om tillstånd och tillsyn av alkohol för kommunens räkning, att besluta om möjligheter för restauratörer att leverera och servera alkohol på ett sätt som sträcker sig utöver vad som medges i AL. Att kommunen genom beslut skulle välja att avvika från lag, praxis eller tillsynsmyndigheters beslut är inte i enlighet med svensk rättsordning och den normgivningsmakt som följer av regeringsformen (1974:152). Det gäller oaktat om tillsynsmyndigheten har möjlighet att sanktionera eller överpröva beslutet. De rättsliga möjligheterna gällande handel med alkohol följer av lag (AL) och kan inte ändras eller upphävas på annat sätt än genom lag⁶.

Gällande lagstiftning medger som också redan nämnts möjligheter att leverera alkohol i samband med matleverans genom catering. Det faktum att vissa andra kommuner kan ha kommit fram till en annan slutsats gällande utökade möjligheter av hemleverans föranleder ingen annan bedömning från förvaltningens sida. Förvaltningen har i sin bedömning också beaktat ett remissyttrande från Folkhälsomyndigheten till Länsstyrelsen i Kronobergs län daterat 2020-07-14 angående servering vid cateringverksamhet enligt AL⁷.

Utöver vad som anges ovan kan det konstateras att för det fall en utökad möjlighet skulle ges till leverans av alkohol i samband med matbeställning kan det komma att påverka barn direkt. Det torde vara ostridigt att det finns en korrelation mellan vuxnas alkoholkonsumtion och negativ påverkan på barn. För närvarande finns inte någon klarlagd forskning kring pandemins påverkan på alkoholkonsumtionen hos vuxna och därmed negativa inverkan på barn. Dock så finns det indikationer, exempelvis genom fler samtal till Bris⁸ (Barnens rätt i samhället), på att barn påverkats negativt av pandemin med alkohol som en bidragande orsak.

Sammantaget så föreslår förvaltningen att ledamotsinitiativet ska avslås med den huvudsakliga motiveringen att hemleverans av alkohol tillsammans med

⁶ 8 kap. 18 § RF

⁷ Folkhälsomyndighetens yttrande till Länsstyrelsen i Kronobergs län daterat 2020-07-14, dnr 01786-2020

⁸ Bris pressmeddelande 2021-01-14, [Fler samtal än någonsin till Bris under julen | Bris - Barnens Rätt i Samhället](#)

matbeställning redan är möjlig med stöd av bestämmelserna om cateringtillstånd enligt AL samt att ett beslut som skulle utöka denna möjlighet ytterligare skulle stå i strid med vad som medges enligt AL.